

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Seks komedier

Citation: Holberg, Ludvig: "Seks komedier", i Holberg, Ludvig: *Seks komedier*, udg. af Jens Kr. Andersen, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 536.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg14val-shoot-idm139796474604832/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Seks komedier

verdensbillederne (se n.t.s. 238 nedenf.) – *flack*: flad. – *Pebling Sæen*: P.S. lå uden for Kbh.s volde. – *aldrig*: slet ikke. – *Jorden løber (...) stille*: det moderne, kopernikanske verdensbillede, efter den ty.-po. astronom Kopernikus (1473–1543), der i sit værk om himmellegemernes bevægelse fra 1543 lancerede sit heliocentriske verdensbillede, hvori planeterne bevæger sig omkring solen (af gr.: Helios, sol), som er det hvilende midtpunkt. Denne opfattelse fortrængte langsomt det hidtidige, af kirken støttede, ptolemæiske (efter den gr. astronom Ptolemaios, 2. årh. e.v.t.), geocentriske verdensbillede (af gr.: ge, jord), iflg. hvilket solen og planeterne bevæger sig omkring den stationære jord. Når da. astronomer nølede med at slutte sig til den kopernikanske model, skyldtes det ikke mindst det indenlandske alternativ, de havde for øje i form af det tychoniske verdensbillede, efter Tycho Brahe (1546–1601), der var kommet frem til, at Jorden omkredses af solen og månen (som hos Ptolemaios), og at solen omkredses af de øvrige planeter (som hos Kopernikus). På komediens tid vaklede den astronomiske sagkundskab ved Kbh.s Universitet endnu mellem det kopernikanske og det tychoniske verdensbillede, jvf. Spang-Hanssen (se n.t.s. 224), s. 13–23. – *Ingen (...) meer derom*: se foreg. n. – *falde iblant*: falde omkring mellem hverandre. – *løbe*: sejle.

- 239 *velte sig om*: dreje sig, rotere. – *klipper ... Stjerner af*: E.M. fremsætter naturligvis denne fantastiske forklaring mod bedre vidende og for at gøre nar af Jesper. – *curiøst*: mærkeligt, ejendommeligt. – *Materie*: stof. – *Catolsk i Hovedet*: forstyrret, afsindig. – *hvor got Folk (...) efter*: gl. da. ordsprog, *Mau nr. 2236*.
- 240 *deponerede*: se n.t.s. 211. – *Blev (...) rejst*: dumpede (til studentereksamen, der på komediens tid afholdtes på universitetet, ikke på latinskolen (= gymnasiet)). – *conditionaliter*: lat.: betingelsesvis, dvs. de blev optaget på prøve. – *Imprimatur*: lat.: må trykkes; under den da. enevælde (1660–1849) eksisterede der censur på trykte publikationer; hvervet som statens censor, der skulle påse, at skriftet intet indeholdt i strid med sædelighed, religion og kongemagt, gik på tur mellem universitetets professorer; lod censor skriftet passere, gav han det påtegningen I. + sit navn; Per opfatter derfor «I.» som censors titel.
- 241 *Nomen*: lat.: navneord. – *Verbum*: lat.: udsagnsord. – *Cujus declinatio*: lat.: efter hvilken (navneords-)bøjning. – *Alle de Ord (...) Interjectio*: regel fra begyndergrammatikken (Donaten, se n.t.s. 214) vedr. ordklasserne; Pers »Principium« (lat.: princip) er en fejl for: participium (lat.: tillægs måde), og Conjugatio og Declinatio (lat.: betegnelser for hhv. udsagnsords og navneords bøjningsklasser) er ikke ordklasser, men Pers egne (irrelevante) tilføjelser. – *Nomen (...) In-*